

Hábenczius Károly

JÁKÓ HALMÁRÓL NÉGY KONTINENS NAGY HEGYEIRE



*Az Oszoly-csúcs Óratornyán ülve
(Csobánka, Magyarország)*

A Jászság közepén álló, mindössze 9 méter magas Jákó Halmát, melyen szülőfalum gyönyörű temploma áll, már óvodásként többször megmásztam, hogy aztán sokáig csak a Tarna partjáról révedezzek a szép időben rám mosolygó Kékestetőre. Az egyetemen viszont összefutottam néhány rokon lélekkel, és a hegyek utáni vágy úgy tört fel bennem, mint Csincsen a talajvíz – ahogy azt Debrecenben szokás volt mondani. Miközben a Magyar Hegymászó Klub tanfolyamain elsajátítottam a hegymászás alapjait, egyre intenzívebben éreztem és élveztem, ahogy a hegyek formáltak, faragtak és tanítottak engem.

Az Oszoly-csúcs Óratornyán ülve már egészen biztos voltam benne, hogy szeretném megtudni, mire is vagyok képes úgy általában, de különösen a hegyekben. Édesanyám persze nagyon aggódott értem, nagybátyám pedig komplett örültnek nézett. A saját szempontjukból mindkettejüknek teljesen igaza volt! A hegymászás veszélyes életforma, melyben a mászó legfőbb jutalma mindig az éppen aktuális túra túlélése. Azt pedig, hogy ebből milyen haszon

származhat egyáltalán, csak az tudhatja, aki már mászott és sikeresen legyőzte a saját gyengeségeit néhány igazán kritikus helyzetben.

A nyolcvanas évek elején nekivágtam hát társaimmal az Északi- és Déli-Kárpátok útalan útjainak. Első szerelmem a Magas-Tátra lett. Péntek esténként gyakrabban aludtam a Cracovia expressz gerincpróbáló ülésein, mint a kényelmes kollégiumi ágyamban, csak-hogy másnap hajnalban az arcomon érezhessem a hegyek hús leheletét. Kedvenc téli túram a Gerlachfalvi-csúcs (2655 méter – a Kárpátok legmagasabb pontja) Karcsmar-folyosója, ami egyben a Magas-Tátra leghosszabb (600 méter) hó szakadéka is.

1984-ben érkezettnek láttuk az időt arra, hogy Benedek István „Csavargás az Alpokban” című örökbecsűjében megírt élményeit legalább részben a saját bőrünkön is megtapasztaljuk. Csavargásunk első hetében az ausztriai Zell am See kempingjében áztunk, és gyakran idéztük a regénybeli Kisember nagy mondását, miszerint: „Az időben bízni kell!” Szavainkat hamarosan tettek követték, és felbuszoztunk az azóta már rohamosan olvadó Pasterze-gleccserhez (2356 méter), majd erősen gondolkodóba estünk, hogy vajon merre is lehet itt a Grossglockner-csúcsra vezető út ...



A Grossglockner (3798 m) csúcsgerincén, kevéssel az utolsó nehezebb szakasz előtt (Alpok, Hohe Tauern hegység, Ausztria)

Előhúztuk hát Kisember másik szállóigéjét, miszerint: „A járt utat a járatlanért mindig hagyd el!”, és megérzéseink, valamint kitartásunk eredményeként ólomlábainkon még a napnyugta előtt „befutottunk” az Erzherzog-Johann-Hütte menedékházba (3454 méter). Leginkább néhány liter vízre vágytunk, de az túl drága volt ahhoz, hogy megengedhessük magunknak. Közben vártuk, hogy a ház körül gyűjtött hó az edényünkben megolvadjon, egy helyi mászó vett nekünk vizet, sőt még éjszakára is a házban maradhattunk. Ennyi jószágtól a szívünk megtelt hálával és bizakodva vártuk a reggelt.

A gondok korán kezdődtek! A metsző hajnali szélben nem tudtuk megfelelően felerősíteni a hágóvasainkat, ami nem tűnt kifejezetten előnyösnek egy olyan havas gerincen, ahonnan több száz métert lehet zuhanni. Miután a hágóvas kérdést végre valahogy megoldottuk, kiderült, hogy egy éppen ott gyakorlatozó hegyivadász alakulat miatt a gerincen minden hely elkelt. Akkoriban három-évente lehetett Nyugatra utazni. Vettünk hát egy mély levegőt, és a keskeny gerincen a „most vagy soha” elszántságával kerülgettük a katonákat és köteleiket, illetve kapaszkodtunk fel a nyereg meredek szikláin át a csúcskereszthez. Olyan érzé-

sem volt, hogy ha igazán akarok valamit, azt a jövőben is el fogom érn!

Akaratban pedig nem volt hiány! Több sikeres svájci csúcsmászás után érkezünk Olaszországba, hogy túránk végén a Mont Blanc csúcsával randevúzzunk. A legkönnyebb út ugyan Franciaországból vezet hozzá, de arra már se vízünk, se pénzünk nem volt. Azzal biztattuk magunkat, hogy az olasz út ugyan sokkal hosszabb és nehezebb, de ez tulajdonképpen még előny is, mert kevesebben lesznek rajta, és az út is látványosabb.

A Gonella-menedékházig (3071 méter) könnyedén eljutottunk, sütkéreztünk kicsit a lenyugvó nap fényében, majd a hajnali két órai kelés érdekében igyekeztünk korán álomba erőltetni magunkat. Se ez, se a korai kelés nem sikerült igazán! Mire útnak indultunk, a többi mászó fejlámpája már csak mint megannyi szentjánosbogár mutatta nekünk az utat a Domegleccser felé. Az erősen töredezett jégáron még vaksötét volt. Az előttünk járókat elnyelte az éjszaka, társam rosszul rögzített hálósájkját pedig egy öblös gleccser-hasadék. Lányos zavarunkban eltévedtünk, így aztán a csúcstámadás még azelőtt véget ért, hogy igazán elkezdődött volna.

Hirtelen rengeteg időnk lett! Békésen fagyoskodva vártuk, amíg pirkadni kezdett, és az olvadozó szürkületben az út magától érthetővé vált. Elsőre megtaláltuk a kiutat a csodás, havas gerincre, és a Dome-csúcs keresztezése után simogató napsütésben érkezünk meg a Vallot-bivakhoz (4362 méter). Estére a francia oldalról a ház megtelt emberekkel. Bízunk



A Mont Blanc (4808 m) csúcán a jég, a köd és én (Alpok, Mont Blanc csoport, Olaszország és Franciaország határán)

a másnapi jó időben és bízunk egymásban, így a hosszú nap után hálósák nélkül is szépet álmodtunk.

Másnap hatalmas fön (száraz és meleg bukószél az Alpokban) betörésre ébredtünk. Az orrunkig se lehetett látni, a szél pedig olyan erős volt, hogy a hóban kitaposott nyomokban szinte csak négykézláb, kötélbiztosítással tudtunk haladni. Mert haladni, azt nagyon akartunk. Rövidesen beláttuk, hogy ennek így semmi értelme, de csak hosszas bolyongás után találtunk vissza a menedékházba. Az ítéletidő napokig tombolt. Élelmiszerkészletünk persze már a vihar első napján kimerült, így aztán vidám történetekkel tartottuk egymásban a lelket.

Egyszer csak a szél is elfáradt. Az emberek kirajzottak a házból, és széleseben megindultak Franciaország felé. Ott álltunk a ház előtt, néztük a ködben eltűnő embereket, valamint a csúcra, és az Olaszországba vezető nyomokat, majd szótlanul elindultunk felfelé. Csak egymást, és a nyomokat láttuk. Órákon át baktattunk a gerincen hol fel, hol le, míg egy lefelé mentben a nyomok hirtelen véget értek, és mély gleccserhasadékok vettek körül bennünket. Ennyit a csúcstról! – gondoltuk, és csalódottan visszafordultunk. Rövidesen azonban hangokat

hallottunk, és két, a ködből éppen előtűnő, vidám japán mászó gratulált a sikeres csúcstámadásunkhoz. Nyilvánvalóvá vált, hogy – nagy elődeinkhez hasonlóan – mi sem vettük észre azt, amikor először felértünk a Mont Blanc (4808 méter) tetejére. Hát, van az úgy, hogy a siker az ember lába előtt hever, és nem is tud róla.

Azt azonban tudtuk, hogy Európa legmagasabb pontja a Kaukázusban van! Szerencsére a Magyar Hegymászó Klub szervezésében akkoriban évente lehetett utazni a Szovjetunióba, és 1986-ban sikerült bekerülnöm a kaukázusi utazókeretbe. A Miskolci Alpin Klub tagjai pedig összedobták számomra a rég vágyott felszerelést. Még jégmászásra alkalmas műanyag bakancsom is volt! Igaz, csak néhány óráig, mert a Pestre tartó vonaton elaludtam, és a felszerelésem legértékesebb darabjairól már csak élménybeszámolót tudtam tartani a fűzesabonyi rendőröknek. Egy taxis azonban ingyen visszavitt Miskolcra, hogy az éjszaka közepén a barátaimtól pár óra alatt újra összegyűjtssem a leginkább hiányzó tárgyakat. Lett újra műanyag bakancsom, igaz ezúttal a lábamnál három számmal nagyobb, de végtelenül boldog voltam vele.

A kaukázusi túra nagyon sikeres és igazán emlékezetes lett annak ellenére (vagy éppen azért), hogy az időjárás jó néhányszor megrézfált bennünket. Az egyik csúcson a villám például olyan közel csapott le hozzánk, hogy azt követően szinte öröm volt a hidegben



Az Elbrusz (5642 m) és egyben Európa csúcsán kissé megviselt állapotban (Kaukázus, Elbrusz-hegy, Szovjetunió, jelenleg Oroszország)

bőrig ázni. Egy másik csúcson pedig olyan szél-viharba kerültünk, hogy a hóba kellett beásni magunkat előle, de annak nagyon örültünk, hogy legalább villám nem csapkod a közelünkben. Ez is mutatja, hogy valójában milyen kevés is elég ahhoz, hogy az ember igazán boldog legyen.

A legnagyobb boldogság azonban még hátra volt! Bár az Elbrusz csúcsát (5642 méter) megmászni nem jelent túl sok technikai nehézséget, a magasság és a ködben való eltévedés általában okoz némi problémát. Most is okozott! Hiába jártunk az Elbrusz előtt több, négyezer méter fölötti csúcson, mire a tejfehér ködben Európa legmagasabb pontjára léptem, már a fülemben keresztül is próbáltam levegőt venni. Az amerikai mászó bezzeg szuper fitt volt, hiszen ő egyenesen Amerika tetejéről, a közel hétezer méter magas Aconcaguáról érkezett. De az már egy másik történet.

1987-re éppen letelt a Nyugatra történő hároméves kiutazási tilalmam, de egy dél-amerikai utazásnak nem volt realitása. Annál inkább lázba hozott a Magyar Hegymászó Klub Pamír túrája, melynek keretében fel lehetett jutni akár a Szovjetunió legmagasabb pontjára, a Kommunizmus-csúcsra (7495 méter) is. Életem legke-

ményebb téli alapozásába fogtam, hogy aztán április 30-án a fehérvölgyi sziklafalról egy visszaereszkedés közben jó 12 métert zuhanjak a semmibe. Sokkos állapotban kerestem a választ arra, hogy miért is akartam a bebetonozott ereszkedőszög helyett a saját szögemből ereszkedni, és hogy az a szög végül miért is emelt ki a falból egy darab sziklát... Végül arra jutottam, hogy született mázlista vagyok! Egyrészt a leomló szikla nem esett rám, másrészt itthon vagyok, tehát ha élve beérek a munkahelyemre, a miskolci orvostársaim meg fognak menteni. Így is lett!

A felépülésem eseménydúsra sikerült. Előbb a gerinc- és medencetöréseim miatt előírt ágynyugalmat színesítette heveny hasmenés, majd egy ismeretlen kismama kapott el, amikor a buszról való leszállás közben az egyik mankóm beakadt és majdnem pofára estem. Négy hónap után kezdhettem el járni tanulni. Szerencsére elvittek katonának, mert ott aztán bőven volt időm és motivációm is erre. Történt ugyanis, hogy időközben meghívást kaptam egy dél-amerikai Aconcagua túrára.

Nagy örömeimre velünk tartott a kedvenc kaukázusi mászótársam is, aki – miközben én a hazát védtem – megjárta a Pamír hétezereseit. Az Aconcagua, bár a déli és a nyugati félteke, valamint egyben az amerikai kontinens és Argentína legmagasabb pontja is, normál útján csupán kitarást és kedvező időjárást igényel. Annak ellenére, hogy ezt a csúcsot a viharok hegyének is hívják, a bokámból pedig nem sokkal indulás előtt szedték ki a csavarokat,



Az Aconcagua (6962 m) csúcsán, és egyben Amerika, illetve a déli félteke tetején (Dél-Amerika, Andok, Argentína)

bántóan simán ment minden. Az Inka-hídtól (3000 méter) a Szamarak-teréig (4367 méter) a többi mászóval ellentétben a hátunkon vittük fel az összes felszerelésünket. Majd néhány jól sikerült akklimatizációs túra után sátrat vertünk a Berlin-ház (5930 méter) mellett, és a másnapi indulásig izgultunk a jó időjárásért. 1989. január 16-án, ragyogó napsütésben értünk fel az amerikai kontinens 6962 méter magas csúcsára. A befektetett munka és a jó szerencse meghozta gyümölcsét!

Az Aconcagua-csúcsnál magasabb hegyek csak Ázsiában vannak, és a sors ismét kegyes volt hozzám. Orvosként tagja lettem a Magyar Hegymászó Klub 1990-es Himalája expedíciójának. Célunk a Föld hatodik legmagasabb pontjának, a 8201 méter magas Cho Oyu csúcsának elérése volt. A hegy méretei elképesztőek, már az alaptábor (5700 méter) is magasabban van, mint Európa legmagasabb pontja. Igyekeztünk a szervezetünket fokozatosan hozzászoktatni a nagy magassághoz, ezért szorgalmasan járkáltunk fel az egyes táborba (6400 méter). Előbb csak nézelődni, majd aludni is. Az extrém száraz és metsző hidegben azonban többen is torokgyulladást kaptunk, amitől ebben a magasságban már nem igazán lehetett megszabadulni. Az expedíció (bizonyos fokú tapasztalatlanságunk ellenére is) a mai napig a legsikeresebb magyar Himalája expedíció: három különböző napon a 16 mászó közül 11 társunk elérte a Föld hatodik legmagasabb pontját (8201 méter), és ami még ennél is fontosabb, senki sem szenvedett maradandó egészségkárosodást.

Nekem a 7500 méteres egyéni magassági rekord jutott, amit mászótársammal együtt akkor értem el, amikor 1990. október 8-án a kettes táborban (7150 méter) eltöltött két, álmatlanul viharos éjszaka után felmentünk a csúcs alatti hármastáborba, hogy a csúcsról visszatérő



*A Cho Oyu (8201 m) csúcsára vezető normálút
az első (6400 m) táborhelyről (Ázsia, Himalája, Tibet)*

társaink leereszkedését segítsük. A csúcshoz ugyan nem voltam elég erős, mégis elégedett voltam. Van úgy, hogy az embernek el kell fogadnia, hogy a feladat nagyobb nála.

A Himalája expedíció után életem minden szempontból gyökeres fordulatot vett, mégsem kellett sokat gondolkodnom, hogy elfogadjam-e az afrikai Ruwenzori-hegységbe szóló meghívást. Az Egyenlítőhöz közel elhelyezkedő hegyi paradicsom a változatos növény- és állatvilága miatt a Világörökség része. A pár ezer méter szintkülönbségű túra a trópusi esőerdőtől egyenesen a masszív gleccserekre visz. Különös érzés az afro-alpin növényzetet és a jég birodalmát együtt látni. A hely egyetlen hátránya, hogy gyakran esik, ezért az alsóbb régiókban számtalan mocsáron kellett átverekedni magunkat. 1993. január 6-án álltunk a hegység legmagasabb pontján, a Margherita-csúcson (5109 m).

A könnyű sikeren felbuzdulva szerettem volna egy Kilimandzsáro emléktúrát tenni, az ott, korábban magashegyi betegségben elhunyt debreceni mászó társunk emlékére. A jó akklimatizációban bízva a legrövidebb és egyben legmegegyőzőbb Marangu útvonalat választottuk. A park 1970 méteren fekvő bejáratától három nap alatt könnyedén feljutottunk a 4703 méteren fekvő Kibo házba, melyet azonban már lefevésünk előtt kezdett beborítani a feláramló, meleg, párás levegő. Éjfél után, pocsék időben indultunk útnak. Az egyre meredekebb és egyre csúszósabb hegyoldalon egyre lassabban haladtunk. Végül behúzódtunk a Hans Meyer barlangba (5150 méter), de hiába vártuk, hogy az időjárás jobbra forduljon, ezért jobb híján elindultunk lefelé. A legnagyobb fájdalmat azonban nem ez, hanem az okozta, hogy egyik társunk röviddel a hazaérkezésünk után maláriában meghalt.



*A Margherita-csúcs (5109 m) csodája a trópusi jégár
afro-alpin növényzettel (Afrika, Ruwenzori-hegység, Uganda)*

A következő évben erős csapat gyűlt össze a rég vágyott Pamír túrára. Bár nem készültem igazán komolyan, titkon reméltem, hogy elég jó vagyok még egy hétezres csúcs megmászásához. A Moszkvina alaptáborba (4200 m) helikopterrel érkeztünk, és az előzetes akklimatizáció kihagyásának egy kiadós magashegyi betegség lett a „jutalma”. Ott voltam a balesetem előtt áhított helyszínen. A Kommunizmus csúcs (7495 méter) beszállása csupán karnyújtásnyira volt tőlem, én pedig csak szédelegtem az alaptábor sátrai között. Két hét kínlás után óvatosan elindultam a könnyebbik hétezresre, de a Korzszenyevszkaja-csúcs (7105 méter) egyes tábora felé félúton tudatosult bennem, hogy az én időm a hegyekben végleg lejárt. Ha nincs felkészülés, nincs túra sem!

Ezt a hosszas halogatás után szelíd, de tartós nyomásra elkészített élménybeszámoló semmi esetre sem a hegymászás népszerűsítése érdekében írtam! Írásom célja csupán egy nagyon szerencsés ember, nagyon szerencsés történetének bemutatása volt, annak reményében, hogy a mászásaim kapcsán támadt legmélyebb érzéseimből néhány olvasóm esetleg elcsíp valamit, és az a valami egy kicsit talán az ő életét is jobbá teszi.